

Nr 452.

Av herr **Hellbacken m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m.

De värden, som ur hela det svenska folkhushållets synpunkt äro förbundna med skogsnäringen, äro utomordentligt stora. Till belysande härav må blott påpekas att exportvärdet av våra skogsprodukter under normala förhållanden motsvarat nära hälften av det totala exportvärdet. Vad skogen betytt för vårt land under avspärrningstider är allom bekant. Att produktionen av råvaran, skogen, hålles på en hög nivå, är därför en av grundförutsättningarna för vårt folks framtida välstånd. Med hänsyn härtill är det av stor vikt att de organ, skogsvårdsstyrelserna, som ha att befrämja och övervaka skogsvärden på de enskilda skogarna, vilka omfatta cirka tre fjärdedelar av landets skogsareal, beredas sådana arbetsförhållanden, att deras verksamhet ger bästa möjliga resultat.

I Kungl. Maj:ts proposition till årets riksdag (nr 126) med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 angående skogsvårdsstyrelser m. m. ha föreslagits vissa ganska ingripande förändringar i fråga om skogsvårdsstyrelsernas ställning, finansiering m. m. Ehuru ett genomförande av de i propositionen framlagda förslagen skulle komma att innebära vissa förbättringar anse vi icke att de till alla delar äro ägnade att medföra bästa resultat av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Administrativ ställning.

Det är i propositionen visserligen icke fråga om någon förändring av skogsvårdsstyrelsernas administrativa ställning, men en väsentlig inskränkning har dock föreslagits i den självbestämmanderätt, vilken, enligt vad som allmänt erkänts och jämväl framhållits i propositionen, utgjort en viktig förutsättning för skogsvårdsstyrelsernas hittillsvarande framgångsrika verksamhet. Sålunda har bl. a. i förslaget till ändringar i skogsvårdsstyrelseförordningen intagits en föreskrift om att skogsvårdsstyrelse skall vid fullgörande av sin uppgift ha att ställa sig till efterrättelse inte endast vad som finnes föreskrivet i skogslagar, författningar och reglementen, såsom nu är fallet, utan även av Kungl. Maj:t eller skogsvårdsstyrelsen meddelade bestämmelser.

Skogsvårdsstyrelsernas verksamhet har hittills varit i det väsentliga reglerad dels genom förordningen angående skogsvårdsstyrelser, dels genom gällande skogsvårdslagar. Ehuru vi anse, att de brister i skogsvårdsstyrel-

sernas organisation och medelförsörjning, som hittills förelegat och vilka påtalats av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning, icke kunna avhjälpas med mindre statsmakterna ingripa reglerande för utjämning av intresse-motsatser olika landsdelar och skogsvårdsstyrelser emellan, kunna vi icke finna det vara till fördel för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet att för skogsvårdsstyrelserna bindande föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen vid sidan av bestämmelserna i skogsvårdsstyrelseförordningen och skogsvårdslagarna. I detta hänseende vilja vi också åberopa de uttalanden, som av departementschefen gjorts om vikten av att skogsvårdsstyrelserna icke i allt för hög grad bindas av allmängiltiga regler och bestämmelser utan erhålla tillräcklig frihet och självständighet vid handhavandet av sin verksamhet. Den avvägning av nu framhållna synpunkter, som departementschefen anser måste göras mellan å ena sidan av statsmakterna uppdragna riktlinjer för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och å andra sidan den lokala utformningen av dessa riktlinjer, bör enligt vår mening ske på det sättet att de »skogsvårds- och avverkningspolitiska» riktlinjerna av riksdagen fastställas i skogsvårdslagarna och skogsvårdsstyrelseförordningen samt att erforderliga föreskrifter rörande skogsvårdsstyrelsernas arbetssätt liksom hittills meddelas i de särskilda reglementen som Kungl. Maj:t utfärdar för styrelserna.

I annat fall föreligger stor risk att den centralisering, byråkratisering och schematisering av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, som departementschefen bestämt avråder ifrån, icke kommer att kunna undvikas, vilket vore till stor skada för den mångskiftande, av olika lokala förhållanden starkt influerade verksamhet som skogsvårdsstyrelserna bedriva. Det förtroende från skogsägarnas sida som skogsvårdsstyrelserna förstått att förskaffa sig under sin hittillsvarande verksamhet kan härigenom också lätt komma att rubbas. Såsom ett skäl för starkare inflytande för de centrala organen brukar åberopas att statsmakterna bestå medlen för verksamheten. Om det i propositionen intagna förslaget till finansiering av skogsvårdsstyrelserna går igenom, skulle emellertid skogsbruket komma att bestå lejonparten av de medel, som erfordras. På skogsbruket skulle nämligen komma sammanlagt 6,3 miljoner kronor (4,5 miljoner i skogsvårdsavgifter, 1,7 miljoner kronor i biträdesavgifter och 0,1 miljoner kronor i inkomst av fastighet och eget kapital hos skogsvårdsstyrelserna) mot 2,7 miljoner kronor, som skulle bestå av staten. Till jämförelse må nämnas, att skogsbrukets bidrag i form av skogsvårdsavgifter och biträdesersättningar under åren 1936—1943 uppgick till i medeltal 3,8 miljoner kronor, medan i statsbidrag utgingo 1,95 miljoner kronor.

Vi anse därför att 4 § sista stycket i skogsvårdsstyrelseförordningen i stället för den i propositionen föreslagna lydelsen bör bibehålla sin nuvarande lydelse.

På sätt skogsvårdsstyrelseutredningen och departementschefen förutsatt, torde i sammanhang med nu förevarande omorganisation av skogsvårdsstyrelserna nya reglementen för styrelserna böra utfärdas i enlighet med de grunder som komma att godkännas av riksdagen. Vi anse oss i detta sammanhang böra framhålla, att om i framtiden fråga skulle uppkomma om sådan ändring i reglementena, som skulle innebära ytterligare ingrepp i skogsvårdsstyrelsernas självbestämmingsrätt, denna fråga givetvis torde böra underställas riksdagens godkännande.

Verksamhetens omfattning.

I fråga om omfattningen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet uttalar departementschefen, att han stannat för att räkna med ett genomförande av det s. k. normalprogrammet till omkring 65 procent. Han betonar emellertid, att detta endast får anses innebära en riktlinje för skogsvårdsverksamheten under den närmaste tiden och att skogsvårdsstyrelsernas olika förhållanden måste påkalla avvikelser från programmet i skilda hänseenden, bl. a. såtillvida, att någon inskränkning av den hittillsvarande verksamheten icke på något håll bör förekomma, där verksamheten ur skogliga och ekonomiska synpunkter kan anses vara klokt och tillfredsställande planerad. Detta innebär en uppmjukning i förhållande till skogsvårdsstyrelseutredningens förslag, vilken torde få anses minska olägenheterna av att normalprogrammet reducerats till 65 procent. Emellertid kvarstår det av herrar Hellbacken, Lübeck och Sundberg i reservation vid utredningens betänkande påtalade förhållandet, att det sålunda reducerade normalprogrammet icke medger någon nämnvärd aktivisering av skogsvårdsstyrelseverksamheten i genomsnitt för hela landet räknat. Enligt normalprogrammet förutsättas sålunda återväxtåtgärder å av ålder kala marker samt å marker med otillfredsställande skogstillstånd, röjningar i stavskogar och tätväxande ungskogar ävensom erforderliga skogsdikningar och skogsvägar vara fullbordade inom 50 år, medan programmet räknat med att det för landet i dess helhet torde dröja omkring 20 år innan, erforderliga åtgärder hunnit utföras å vissa marker, där reproduktionsplikt föreligger. Nedskäres normalprogrammet till 65 procent, förlänger detta ytterligare de angivna »ransoneringsperioderna» till 77 respektive 31 år. Vi kunna i likhet med nämnda reservanter icke anse det försvarligt att av finansiella skäl företaga en sådan nedskärning, då det här är fråga om i hög grad värdeskapande åtgärder. Normalprogrammets genomförande bör enligt vår mening icke begränsas mer än som är nödvändigt med hänsyn till svårigheten att erhålla arbetskraft. I likhet med reservanterna anse vi att programmets genomförande till 75 procent bör uppställas såsom riktlinje för skogsvårdsstyrelsernas framtida verksamhet. Den ökade kostnaden

för statsverket, som detta skulle medföra, torde med tillämpning av de grunder för personalorganisation och löner, som här nedan förordas, för budgetåret 1946/47 kunna uppskattas till omkring 1 300 000 kronor.

Personalorganisation.

I propositionen föreslås, att de av skogsvårdsstyrelseutredningen föreslagna 20 befattningarna såsom skogsteknisk konsulent i stället tills vidare skola inrättas såsom distriktskogsmästarbefattningar. Såsom motiv härför uttalar departementschefen dels att han icke blivit övertygad om behovet av dylika befattningar, dels ock att frågan om kompetenskraven för vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar ännu icke lösts och att för behörighet att handlägga syneförrättningar rörande vissa förslag jämlikt 7 kap. vattenlagen gällde särskilda bestämmelser, vilka behövde ändras om de skogstekniska konsulenterna skulle erhålla sådan behörighet. Det torde emellertid förhålla sig så att även bortsett från befattningen med förrättningar avseende skogsvägar och dikningar behov föreligger av personal hos skogsvårdsstyrelserna med särskild teknisk utbildning bland annat för planläggning och utstakning av dylika företag. Enligt vår mening äro dessa arbetsuppgifter så kvalificerade, att de motivera inrättande av sådana skogstekniska konsulentbefattningar, som utredningen föreslagit. Därtill kommer, att det ur befodrings- och rekryteringssynpunkt torde vara till fördel om dylika befattningar inrättas i överensstämmelse med vad utredningen föreslagit. Om konsulenttiteln icke godtages, synas befattningshavarna kunna benämnas skogstekniska biträden.

Enligt vår mening bör den högsta befattningshavaren på skogsvårdsstyrelsernas kanslier på sätt utredningen föreslagit benämnas kansliföreståndare. Då det arbete, som är förenat med dessa befattningar, endast till en mindre del är kassörsarbete i vanlig mening, anse vi den i propositionen föreslagna titeln kassör missvisande och olämplig.

I enlighet med vad nyss anförts om normalprogrammets genomförande till 75 procent anse vi, att hos skogsvårdsstyrelserna böra finnas inrättade ungefär följande antal befattningar av olika slag:

- 25 länsjägmästare
- 11 biträdande länsjägmästare
- 24 distriktsjägmästare
- 4 skogstekniska ledare
- 24 förste assistenter
- 23 assistenter
- 12 förste länsskogsmästare
- 20 skogstekniska biträden
- 310 länsskogsmästare
- 107 biträdande länsskogsmästare

- 25 kansliföreståndare (kassörer)
- 2 kansliskrivare
- 11 kanslibiträden
- 35 kontorsbiträden.

Länsskogsmästaretiteln.

När konsulenttiteln icke anses böra komma till användning för skogsvårdsstyrelsernas skogsskoleutbildade befattningshavare, och då bl. a. Sveriges länsskogvaktareförbund kraftigt hävdad, att det funnit skogvaktarebenämningen sakligt sett synnerligen olämplig för kåren, anse vi att benämningen »länsskogsmästare» är ur flera synpunkter att föredraga framför den i propositionen föreslagna benämningen distriktsskogsmästare.

Anställningsform.

Departementschefen förordar i fråga om anställningsformen för skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare, att dessa liksom hittills anställas på viss tid, förslagsvis 6 år, med ömsesidig rätt till uppsägning vid kontraktstidens utgång. För att tillgodose personalens intresse av att samma principer vinna tillämpning vid uppsägning förordas emellertid, att skogsvårdsstyrelserns beslut om uppsägning av befattningshavare må genom besvär kunna dragas under Kungl. Maj:ts prövning. Sådan ändring av skogsvårdsstyrelseförordningen förordas vidare, att besvär må kunna anföras över skogsvårdsstyrelserns beslut om tillsättande eller entledigande av personal, därunder inbegripet även förordnande å befattning, samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter. I enlighet härmed föreslås i propositionen sådan ändring av nuvarande 2 § tredje stycket skogsvårdsstyrelseförordningen, att klagan må föras över skogsvårdsstyrelses beslut om tillsättande eller entledigande av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter.

Besvärsrätt över beslut om tillsättning och entledigande torde emellertid icke vara ur personalens synpunkt påkallad annat än i fråga om ordinarie, d. v. s. pensionsberättigade befattningar. Därtill kommer, att en dylik besvärsrätt skulle vara direkt olämplig beträffande personalgrupperna tillfälligt anställda förmän och arbetare, eftersom styrelserna, för att kunna anpassa verksamheten efter växlande behoven, i dessa hänseenden torde böra äga oinskränkt rörelsefrihet. Vi få därför föreslå den jämkningen i den föreslagna lydelsen av 2 § tredje stycket skogsvårdsstyrelseförordningen, att orden »av personal» utbytas mot »av befattningshavare, som finnes upptagen i personalförteckning».

Löner.

I propositionen föreslås, att skogsvårdsstyrelses beslut om tillsättande av länsjägmästare skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Såsom motivering

härför har departementschefen framhållit vikten av att till länsjägmästare utses personer med tillräckliga kvalifikationer. Samtidigt föreslås emellertid, att länsjägmästarbefattningarna skola inplaceras i lönegrader motsvarande A 27 (14), A 29 (8) och A 30 (3). Den löneställning, som sålunda föreslagits för länsjägmästarna, understiger i flertalet fall väsentligt befattningarnas nuvarande löneställning och är enligt vår uppfattning för låg för att befattningarna på längre sikt skola kunna tillfredsställande rekryteras. Särskilt må framhållas, att det knappast synes rimligt, att samtidigt som för länsjägmästarna föreslås en lösligare anställningsform än vad skogsvårdsstyrelseutredningen förordat, lönerna nedsättas under utredningens förslag. Såsom herrar Hellbacken, Lübeck och Sundberg i ovannämnda reservation anført, är framgången i skogsvårdsstyrelsernas verksamhet i hög grad beroende av att dessa chefstjänstemän äro icke blott framstående yrkesmän utan även initiativrika, företagsamma och i övrigt utrustade med goda chefsegenskaper. På de skäl som anförts i reservationen och då den av departementschefen förordade anställningsformen icke synes hindra länsjägmästarnas inplacering i en löneplan motsvarande civila avlöningsreglementets löneplan C, vilken är avsedd för statstjänstemän förordnade på viss tid, anse vi i likhet med nyssnämnda reseranter i utredningen, att länsjägmästarna böra inplaceras i lönegrader motsvarande lönegraderna C 4, C 5 och C 6 i civila avlöningsreglementet.

Befattningarna såsom förste assistent föreslås såväl av utredningen som i propositionen inplacerade i lönegrad motsvarande A 22. Med hänsyn till att biträdande länsjägmästarbefattningarna föreslagits placerade i lönegrad motsvarande A 27 (utredningen) respektive A 26 (propositionen), synes det skäligt att förste assistenter i de län, där biträdande länsjägmästare saknas erhålla högre löneställning än som föreslagits. Dessa förste assistenter komma nämligen i stort sett att få samma arbetsuppgifter som en biträdande länsjägmästare. Vi anse således, att ifrågavarande befattningar böra inplaceras i en lönegrad motsvarande A 23.

I övrigt böra enligt vår mening de av skogsvårdsstyrelseutredningen föreslagna löneställningarna komma till tillämpning, särskilt med tanke på att befattningshavarna enligt propositionen avses erhålla en relativt löslig anställningsform. Sammanfattningsvis innebär det nu anförda i fråga om befattningshavarnas lönegradsplacering följande:

länsjägmästare grupp I		C 4	
»	» II		C 5
»	» III		C 6
bitr. länsjägmästare		A 27	
distriktsjägmästare		A 26	
skogstekniska ledare		A 24	
förste assistenter, där bitr. länsjägmästare saknas		A 23	

förste assistenter i övrigt	A 22
assistenter	A 20
förste länsskogsmästare	A 16
skogstekniska biträden	A 16
länsskogsmästare	A 13
bitr. länsskogsmästare	A 8
kansliföreståndare (kassörer) grupp I	A 16
» » » II	A 18
kansliskrivare	A 11
kanslibiträden	A 7
kontorsbiträden	A 4

Finansiering.

Den i propositionen föreslagna nya skogsvårdsavgiften, utgående i förhållande till värdena å skogsmark och växande skog, innebär otvivelaktigt en form av särbeskattning på skogsbruket vilken liksom den nuvarande avgiften för avverkat virke i och för sig och med tanke på förhållandena inom andra delar av näringslivet knappast synes motiverad. Under förutsättning att skogsvårdsstyrelserna erhålla tillräcklig rörelsefrihet i fråga om användningen av inflytande skogsvårdsavgiftsmedel, torde det emellertid trots de principiella betänkligheterna kunna anses skäligt att skogsägarna få underkasta sig skyldighet att utgöra skogsvårdsavgift.

I skogsvårdsstyrelseutredningens förslag avsågs att bereda skogsvårdsstyrelserna en något friare dispositionsrätt i fråga om avgiftsmedlen än beträffande de rena anslagsmedlen. Utredningen föreslog nämligen, att varje skogsvårdsstyrelse skulle äga intill en viss gräns reservera uppkommande överskott på omkostnadsstaten och att de sålunda uppkommande medelsreserverna skulle — likaledes med viss inskränkning — få disponeras av styrelsen utan högre myndighets medgivande. Enligt vår mening skulle det med denna anordning anses försvarligt att uttaga skogsvårdsavgift i enlighet med utredningens förslag.

Propositionen innebär emellertid i förhållande till utredningens förslag den ändringen, att inflytande skogsvårdsavgiftsmedel ej längre skola användas för skogsvårdsstyrelsernas omkostnader utan upptagas på riksstatens inkomstsida, medan ett riksstatsanslag beviljas för täckande av styrelsernas sammanlagda nettomedelsbehov. Detta har medfört, att den av utredningen föreslagna rätten för varje skogsvårdsstyrelse att reservera medel icke kunnat bibehållas. I stället uttalas av departementschefen, att årligen visst belopp i styrelsernas stater bör kunna upptagas för oförutsedda utgifter.

Den i propositionen föreslagna omläggningen av finansieringssystemet skulle enligt vår mening medföra en mycket väsentlig besparing av skogs-

vårdsstyrelsernas handlingsfrihet i ekonomiskt avseende. Vi anse därför, att det finansieringssystem bör komma till tillämpning, som förordats i skogsvårdsstyrelseutredningens betänkande. De lokala medelsreserverna synas dock, i enlighet med vad skogsstyrelsen förutsatt, böra uppbyggas genom att vid behov visst belopp upptages i skogsvårdsstyrelsernas stater för avsättning såsom medelsreserv. Detta belopp torde lämpligen böra beräknas så, att medelsreserven inom viss tid, förslagsvis 5 år, kan antagas ha stigit till det medgivna maximibeloppet. Vidare synas skogsvårdsstyrelsernas kostnader för tjänstelokal och expenser, av skogsvårdsstyrelseutredningen uppskattade till 600 000 kronor, böra såsom fasta administrationskostnader bestridas ur statsanslaget, på sätt 1936 års skogsutredning på sin tid föreslog, och alltså icke av skogsvårdsavgiftmedel. Om sistnämnda kostnadsöverflyttning vidtages, torde de av skogsvårdsstyrelseutredningen föreslagna promillesatserna för skogsvårdsavgiften bliva tillräckliga även för genomförande av normalprogrammet till 75 procent.

Inplacering i löneklass.

Enligt skogsvårdsstyrelseutredningens förslag skulle vid löneregleringens genomförande skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän äga rätt att för löneklassplacering tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i motsvarande befattning. I detta avseende innebär propositionen en avsevärd försämring, i det att civila avlöningsreglementets bestämmelser för motsvarande fall föreslagits skola tillämpas. Befattningshavare avses sålunda placerad i den löneklass inom vederbörande lönegrad, i vilken lönen närmast överstiger den lön som befattningshavaren åtnjuter vid löneregleringens ikraftträdande. *Vi anse att detta innebär en orättvisa, som alldeles särskilt hårt kommer att drabba nuvarande länsskogvaktarna men även vissa andra befattningshavare, såsom assistenter och kanslipersonal.* Det stora antal nuvarande länsskogvaktare — omkring 60 — som redan uppnått mer än 55 års ålder, kommer vid tillämpning av de i propositionen föreslagna reglerna icke att hinna uppnå högsta löneklassen inom sin lönegrad trots mångårig tjänst i befattningen. Länsskogvaktarna ha tidigare, liksom även övriga ifrågavarande befattningshavare, åtnjutit en i förhållande till deras tjänst uppenbarligen otillfredsställande avlöning. Att under sådana omständigheter icke låta dem omedelbart komma i fullt åtnjutande av den löneförbättring, de ansetts förtjäna, synes oss icke förenat med billighet och rättvisa. Vi vilja framhålla, att liknande synpunkter beaktats vid löneregleringen för lantbruksundervisningsanstaltens befattningshavare och jämväl föreslagits för hushållningssällskapens tjänstemän. Den omständigheten, att den av tjänsteåldern beroende löneförhöjningen för sistnämnda befattningshavarekategorier utgår i form av ålderstillägg i stället för löneklassuppflyttning, är av rent formell natur och kan icke rimligen motivera någon skillnad i fråga om rät-

ten att tillgodoräkna tidigare tjänstgöring. I detta sammanhang torde få erinras, att tillgodoräkningsrätt medgivits för exempelvis landsfiskalerna, å vilka civila avlöningsreglementet är tillämpligt (proposition nr 225/1941). Vi anse sålunda, att skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän vid löneregleringens ikraftträdande böra få vid löneklassplacering tillgodoräkna sig den tid varunder de före den 1 juli 1946 innehaft motsvarande pensionsberättigande befattning hos skogsvårdsstyrelse.

På grund av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förevarande proposition

vidtager de ändringar i förslaget till förordning om ändring av skogsvårdsstyrelseförordningen, som ovan angivits, uttalar sig för det s. k. normalprogrammets genomförande i princip till 75 procent,

godkänner de grunder i fråga om skogsvårdsstyrelsernas personalorganisation och befattningshavarnas anställnings- och avlöningsförhållanden och därmed sammanhängande övergångsanordningar, som ovan angivits,

beslutar att skogsvårdsstyrelseverksamhetens finansiering skall ske enligt de grunder, som förordats av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning, med ovan angivna jämkningar,

vidtager därav föranledda ändringar i förslaget till förordning om skogsvårdsavgift,

till Skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar, beviljar ett förslagsanslag med det belopp, vartill ovan angivna personal- och löneförslag kunna föranleda, samt

till Skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader (tjänstelokal och expenser) beviljar ett anslag av 600 000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1946.

Gust. Hellbacken.

P. L. Orgård.

Gösta Liedberg.

*Andr. Andersson,
Gisselås.*

C. Oscar Nolin.

*Rudolf Boman
i Kieryd.*

Alarik Hagård.

Magnus Nilsson.

*Lars Jonsson
i Haverö.*

J. O. Gavelin.

Birger Gezelius.